

НАЦЫЯНАЛЬНА-КУЛЬТУРНАЯ АДМЕТНАСЦЬ РЭЛІГІЙНАЙ ЛЕКСІКІ Ў МОВЕ ПАЭЗІІ РЫГОРА БАРАДУЛІНА

Кукушкіна В.А.,

студэнтка 4 курса ВДУ імя П.М. Машэрава, г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь
Навуковы кіраўнік – Дзядова А.С., канд. філал. навук, дацэнт

Нацыянальная адметнасць кожнага народа выразна выяўляецца ў змесце лексічных адзінак, якія ўжываюцца ў яго этнічнай мове. На сённяшні дзень лінгвакультуралогія ставіць перад даследчыкамі задачу паглыбленага вывучэння моўнага матэрыялу з этнакультурнай семантыкай з мэтай далучэння сучаснікаў да спасціжэння духоўных і маральна-этычных каштоўнасцей свайго народа праз вывучэнне роднай мовы. Адною з галоўных крыніц лексікі з этнакультурным зместам з’яўляецца мова паэтычных твораў найбольш вядомых прадстаўнікоў нацыянальнай літаратуры, у тым ліку Рыгора Барадуліна, што пацвярджае актуальнасць і перспектыўнасць тэмы нашага навуковага даследавання.

Мэта артыкула – выяўленне нацыянальна-культурнай спецыфікі рэлігійнай лексікі, якая рэпрэзентуе хрысціянскі светапогляд беларусаў, у мове паэзіі Рыгора Барадуліна.

Матэрыял і метады. Даследаванне праведзена на матэрыяле корпуса лексічных адзінак, выбраных са зборніка духоўнай паэзіі “Ксты”, аўтарам якога з’яўляецца Рыгор Барадулін [1]. Агульная колькасць даследаванага моўнага матэрыялу склала больш за 30 лексічных адзінак. Асноўны метады даследавання – апісальны.

Вынікі і іх абмеркаванне. У мастацкім дыскурсе Рыгора Барадуліна яскрава прасочваюцца рэлігійныя матывы.

У даследаваным моўным матэрыяле значнае месца ў вызначэнні хрысціянскага светабачання беларусаў адведзена лексічным адзінкам са значэннем рытуалаў і прадметаў богаслужэння. Так, ужыванне назоўніка з рэлігійнай семантыкай *ікона* спрыяе рэалізацыі ў свядомасці беларусаў паняццяў *святны, святыня, дадзены Богам*, бо ікона аберагае і засцерагае чалавека, “накіроўваючы” яго на правільны жыццёвы шлях: “*Усявышні сказаў / Не стамляцца красе, / Свету даўшы ікону*” [1, 181]. Родную зямлю, якая спрадвеку была для беларусаў маці-карміцелькай, бласлаўляла іх на ратныя подзвігі, была свайго роду абаронцай і заступніцай, аўтар называе “найсвятой”, бо гэта самае дарагое, што ёсць у кожнага з нас: “*Каб людскому не згарэць галлю, / З ласкі боскай / Мусіць свет да скону / Найсвятую ўсёй зямлі / Зямлю / Уздымаць над прахам, / Як ікону*” [1, 71]. Як сама ікона, на якой у праваслаўных вернікаў змешчаны выявы Ісуса Хрыста, Божай Маці ці Святых, што з’яўляюцца аб’ектамі рэлігійнага ўшанавання [2], так і Зямля ў нашых продкаў з даўніх часоў з’яўлялася прадметам павагі і пашаны.

Семантызацыя прадмета рэлігійнага пакланення ў выглядзе партрэта з малюнкам Бога адбываецца таксама праз лексічную адзінку *абраз*, выкарыстанне якой спалучае ў сабе паняцце рэлігійнага і нацыянальна-каштоўнага: “*Раса сама / Нагорнеца на вока Пана Бога, / Не разбурыўшы воблік абраза*” [1, 102]. Ужыванне Рыгорам Барадуліным у адным паэтычным кантэксте найменняў *раса, абраз і Пан Бог*, а таксама параўнанне расы са слязою Пана Бога, як праяўленне пашаны беларусаў да прыроды, выяўляе такія рысы нашага народа, як любоў да сваёй роднай краіны, яе прыроднага асяроддзя, чулыя і спагадлівыя адносіны да навакольнага свету, у якім ён жыве.

Звяртае на сябе ўвагу яшчэ адна лексічная адзінка рэлігійнага зместу – назоўнік *свечка* – маяк на шляху пілігрыма, сімвал жыцця, святла і абароны: “*Ідуць смялей і нашае маленне, / І свечкі ў пілігрымку да святла*” [1, 169]. У мове даследаваных барадулінскіх твораў знайшло выяўленне нацыянальна спецыфічнага разумення сімволікі гэтага культавага прадмета : свечка – гэта нешта ўзвышанае, чыстае і светлае, свайго

роду сімвал духоўнага багацця нашага народа. Атаясамліванне свечкі з сімвалам духоўнасці беларусаў – васільком – назіраецца ў наступным моўным кантэксте: “*Душа беларускай ісціме / Да Бога / З нябеснаю свечкаю – / З васільком*” [1, 174]. Прааналізаваны рэлігійнім служыць свайго роду сувязным звязом паміж пакаленнямі і аб’ядноўвае іх у адзінае “жыццёвае палатно” паміж народамі: “*Свечкі ў Рыме і ў Канстанцінопалі / Засвіталі ў позірках вякоў*” [1, 170].

Адметнае месца сярод лексічных адзінак з канфесійнай семантыкай, якія функцыянуюць у моўнай тканіне духоўнай паэзіі Рыгора Барадуліна, належыць рэлігійнаму ідал, які абазначае матэрыяльны прадмет, што з’яўляецца аб’ектам рэлігійнага пакланення, выраблены з каменю, дрэва або металу з выявамі язычніцкіх багоў [2]. Відавочна, што для аўтара слова ідал можа несці ў сабе розны сэнс, пра што сведчыць ужыванне прыметнікаў *свой* і *чужы*. Так, чужы ідал “халодны”, “галодны” і “ядвабны”, у той час як свой ідал – “родны”: “*Чужыя ідалы халодныя – / Аж сюжэсаю душу скрабе. / Чужыя ідалы галодныя – / Усё ядуць як не ў сябе / Чужыя ідалы ядвабныя. / Дзе ў вабнасці стаіўся яд. / Чужыя ідалы, як вапнаю, / Пабеляць здрадай шэры сад. / Хай у радне, / Таму й раднейшыя / Бываюць ідалы свае...*” [1, 82].

Заклучэнне. Такім чынам, як сведчыць прааналізаваны моўны матэрыял, Рыгор Барадулін выявіў сябе як глыбокі знаўца хрысціянскага веравучэння, па-мастацку глыбока і пераканаўча адлюстравваў асабістае разуменне біблейскіх матываў і вобразаў.

1. Барадулін, Р. Ксты / Р. Барадулін. – Мінск: Рым.-катал. парафія св. Сымона і св. Алены, 2005. – 472 с.
2. Завальнюк, У.М. Эцыклапедычны слоўнік рэлігійнай лексікі беларускай мовы / У.М. Завальнюк, М.Р. Прыгодзіч, В.К. Раманцэвіч. – Мінск: Издательство Гревцова, 2013. – 804 с.

О КРИТЕРИЯХ ОТБОРА ТЕКСТОВ МЕЖКУЛЬТУРНОГО ХАРАКТЕРА В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Курганова А.А.,

магістрант ВГУ имени П.М. Машерова, г. Витебск, Республика Беларусь

Научный руководитель – Зайцева И.П., доктор филол. наук, профессор

Международные контакты, активизирующиеся сегодня в различных сферах, свидетельствуют, что для успешного общения необходимо глубокое понимание особенностей менталитета, стиля жизни и системы моральных ценностей взаимодействующих культур. Эти особенности находят отражение прежде всего в соответствующих лингвокультурах, в том числе в текстах различного характера: публицистического, художественного и т.д.

В современном мире одним из важнейших средств получения и передачи информации остаётся чтение, которое открывает человеку доступ к культуре, цивилизации, общению. При восприятии посредством чтения различного рода иноязычных текстов создаются предпосылки для расширения кругозора, увеличения фоновых знаний, расширения возможности межкультурной коммуникации. В связи со сказанным при обучении английскому языку студентов-филологов одной из ключевых составляющих методики формирования иноязычной компетенции становится отбор учебных текстов. Сложность решения этой проблемы определяется тем, что далеко не все тексты, содержащие информацию о культуре страны изучаемого языка, могут быть использованы в качестве учебного материала для формирования требуемой компетенции.

Целью исследования является аргументированная формулировка принципов отбора учебных публицистических текстов межкультурной тематики, которые могут быть успешно использованы в процессе обучения иностранному языку.